

آشنایی با اداره امور آزمایشگاه های استان فارس

استان فارس یکی از استان های ایران است که در بخش جنوب این کشور واقع شده است. آب و هوای استان فارس در نقاط مختلف این استان به سه دسته کوهستانی، معتدل و گرم تقسیم می شود. این استان با مساحتی در حدود ۱۲۲،۶۰۸ کیلومتر مربع، چهارمین استان بزرگ و با جمعیتی معادل ۴،۵۲۸،۵۱۳ نفر، بر طبق برآورد جمعیتی سال ۱۳۸۹ خورشیدی سازمان ملی آمار ایران، چهارمین استان پرجمعیت ایران به شمار می رود. بر اساس تقسیمات کشوری اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۰ خورشیدی، استان فارس به ۲۹ شهرستان، ۱۰۰ شهر، ۸۳ بخش و ۲۰۴ دهستان تقسیم شده است. مرکز استان فارس، شهر شیراز است که بر طبق برآورد جمعیتی سال ۱۳۸۹ خورشیدی سازمان آمار ایران به همراه حومه خود، جمعیتی معادل ۱،۷۴۹،۹۲۶ نفر داشته که پرجمعیت ترین شهر این استان و ششمین شهر پرجمعیت کشور محسوب می شود. از دیگر شهرهای پرجمعیت این استان می توان به شهرهای مرودشت، جهرم، کازرون و فسا اشاره کرد.

دانشگاه علوم پزشکی شیراز با بیش از ۸۰۰۰ دانشجو و دستیار تخصصی، ۹۱ رشته مختلف تحصیلی، ۵۳۹ عضو هیئت علمی و بیش از ۱۸۰۰۰ پرسنل بهداشتی، درمانی و پشتیبانی علاوه بر تعلیم و تربیت جوانان این مرز و بوم، مسئولیت تأمین بهداشت و درمان استان را نیز بر عهده دارد.

این دانشگاه علاوه بر کیفیت مطلوب آموزشی و پژوهشی با انجام فعالیت های درمانی پیچیده ای نظیر پیوند کبد، قلب، کلیه و دیگر درمان های پیشرفته به بیماران و نیازمندان، خدمت ارائه کرده و به عنوان یکی از بزرگ ترین و معتبرترین دانشگاه های ایران و خاورمیانه مشغول فعالیت است.

در حال حاضر هفت حوزه معاونت از قبیل: معاونت آموزشی، بهداشتی، پژوهشی، پشتیبانی، دانشجویی فرهنگی، درمان و غذا و دارو با همکاری های لازم مشغول به ارائه خدمات به مراجعان مربوطه است.

اداره امور آزمایشگاه های استان فارس زیرمجموعه حوزه معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی شیراز بوده و تعداد ۳۶۷ آزمایشگاه تشخیص طبی استان را تحت پوشش نظارتی دارد. رسالت اصلی اداره امور آزمایشگاه ها ارتقاء سطح کیفی و کمی خدمات آزمایشگاهی است. دکتر بابک شیرازی یگانه به عنوان متخصص پاتولوژی بالینی و تشریحی با درجه علمی استادیاری، ریاست امور آزمایشگاه های استان فارس را بر عهده دارد. در ادامه این مصاحبه با تجربیات وی و همچنین فعالیت های این اداره آشنا خواهیم شد.

❖ در آغاز، خواهشمند است در باره ی کارویژه اداره امور آزمایشگاه ها توضیح دهید؟

در راستای ارتقاء عملکرد آزمایشگاه های بهداشتی در زمینه بیماری های تحت مراقبت (واگیر و غیرواگیر)، آزمایشگاه تشخیص موادمخدر، آزمایشگاه های بهداشت محیط و حرفه ای و اجرای برنامه ایمنی، فعالیت های مشترک زیر باید انجام شود: ✓ در راستای سیاست ارتقاء نظام مدیریت آزمایشگاه های بخش بهداشت و درمان وزارت متبوع و هدف ارتقاء نظام جامع و سطح بندی خدمات آزمایشگاهی،

اطمینان از اجرای نظام سطح بندی شبکه آزمایشگاه های بهداشتی و توجه به استقرار استانداردهای مربوطه طبق دستورالعمل ابلاغی شامل فضای کاری، کارکنان، دامنه فعالیت ها، فرآورده های تشخیصی مورد نیاز، تجهیزات و وسایل نیمه مصرفی در سطوح مختلف الزامی است. ✓ در تمامی زمینه ها استقرار سیستم مدیریت کیفیت در بخش های مختلف آزمایشگاه های تحت پوشش، طبق آموزش های ارائه شده توسط اداره مدیریت تضمین کیفیت آزمایشگاه مرجع سلامت مانند رعایت

آزمایشگاه های تحت پوشش از شرح وظایف امور آزمایشگاه های بهداشتی است که تعداد آن ها برحسب نوع بیماری متفاوت بوده و بعضاً طیف وسیعی شامل سطح نمونه گیری تا مرکز بهداشت شهرستان را ممکن است شامل شود. همچنین این کارکنان باید خود در دوره های آموزشی مربوطه که از طرف آزمایشگاه مرجع سلامت و سایر مراکز مربوطه تشکیل می شود، شرکت نمایند.

✓ ارتقاء کیفیت عملکرد آزمایشگاه های تشخیص مواد مخدر: نظارت بر نحوه انجام آزمایش های مربوط به تشخیص مواد مخدر در آزمایشگاه های تحت پوشش ✓ تکمیل اطلاعات مورد نیاز آزمایشگاه مرجع سلامت و مرکز مدیریت بیماری ها: با توجه به نقش کلیدی آزمایشگاه ها به عنوان اولین جایگاه شناسایی بیماری ها و تعیین اپیدمی ها و غیره که به صورت مستمر اطلاعات آنها در حال تولید بوده و می توان با جمع آوری و پردازش این اطلاعات در سطح کشور، آنها را تبدیل به دانش کارآمدی در راستای امر سیاست گذاری و طراحی برنامه های بهداشتی و حتی تغییر پروتکل درمانی در نظام سلامت کشور نمود. بنابراین در این راستا شرح وظایف زیر باید مد نظر قرار گیرد.

✓ اطمینان از نحوه صحیح تکمیل فرم ها و اطلاعات مورد درخواست آزمایشگاه مرجع سلامت توسط آزمایشگاه های تحت پوشش بهداشتی، به تفکیک بیماری های مختلف تحت مراقبت واگیر و غیر واگیر، آزمایشگاه مواد مخدر، آزمایشگاه های بهداشت محیط و حرفه ای و غیره در سایت آزمایشگاه مرجع سلامت.

✓ همکاری با مراکز ذی ربط مربوطه در زمینه اطمینان از جمع آوری صحیح اطلاعات مورد درخواست اداره سرطان مرکز مدیریت بیماری های غیر واگیر و خاص از آزمایشگاه های پاتوبیولوژی در مورد برنامه ثبت سرطان - استقرار و ارتقاء برنامه ایمنی و امنیت زیستی آزمایشگاهی: استقرار برنامه فوق در آزمایشگاه های تحت پوشش براساس الویت ها و دستورالعمل های تعیین شده

دستور العمل های فنی استاندارد، اجرای برنامه کنترل کیفیت داخلی، رعایت استانداردهای مربوط به فضا، استانداردهای مربوط به کارکنان و آموزش آن ها، استانداردهای مربوط به اجرای برنامه ایمنی، تعمیر، نگهداری و کالیبراسیون تجهیزات و غیره الزامی است.

✓ اجرای برنامه ممیزی و پایش آزمایشگاه های بهداشتی تحت پوشش در قالب تیم ممیزی و با همکاری ممیزین آزمایشگاه مرجع دانشگاه و نیز ممیزی و پایش آزمایشگاه های مرجع دانشگاهی تحت پوشش (در صورتی که آزمایشگاه مرجع دانشگاهی جزء آزمایشگاه های مرجع منطقه ای باشد) با استفاده از چک لیست های تدوین شده موجود در زمینه استقرار سیستم مدیریت کیفیت و نیز هر ۶ ماه یک بار مطابق چک لیست های مربوط به نحوه فعالیت های آزمایشگاه در حیطه بیماری های تحت مراقبت واگیر، غیر واگیر، آزمایشگاه مواد مخدر، آزمایشگاه های بهداشت محیط و حرفه ای و غیره الزامی است. استخراج مشکلات موجود در چک لیست ها بر مبنای گزارش تهیه شده، ارائه راهکارهای پیشنهادی و پی گیری انجام اقدامات اصلاحی و یا پیشگیرانه تا رفع کامل آن الزامی است.

✓ الویت بندی بیماری های بومی و منطقه ای و نیز نیازسنجی انجام شده در مورد اجرای برنامه ارزیابی خارجی کیفیت بر مبنای اجرای برنامه ممیزی و پایش انجام شده توسط امور آزمایشگاه های بهداشتی در آزمایشگاه های تحت پوشش در زمینه بیماری های تحت مراقبت واگیر، غیر واگیر، مواد مخدر و غیره و نیز نظارت بر نحوه همکاری آزمایشگاهها در زمینه مشارکت در برنامه ارزیابی خارجی کیفیت انجام شده با مدیریت برنامه توسط آزمایشگاه مرجع دانشگاه الزامی است و در صورت وجود مشکلات، پی گیری اقدامات اصلاحی و یا پیشگیرانه انجام شده تا رفع کامل آن ضروری است.

✓ مدیریت برگزاری کارگاه ها و دوره های آموزشی با تشکیل تیم آموزشی از مدرسین و با همکاری ویژه آزمایشگاه مرجع دانشگاه طبق برنامه نیازسنجی آموزشی انجام شده، سرفصل های مربوط به برگزاری دوره های آموزشی در مورد هربیماری و یا موضوعاتی که توسط آزمایشگاه مرجع سلامت با همکاری مرکز مدیریت بیماری ها، دفتر سلامت روان، اعتیاد و اجتماعی، مرکز سلامت محیط و کار و کمیته های فنی مربوطه و غیره تعیین شده، حداقل به طور سالیانه جهت

مربوط به طراحی آزمایشگاه های ثابت در شرایط بحران در آزمایشگاه های مرجع منطقه ای (برنامه ریزی جهت استفاده از تجهیزات در راستای الویت های تعیین شده در شرایط غیر بحران جهت آمادگی و صحت کارکرد آن ها در شرایط بحران)، تحت نظارت و مدیریت آزمایشگاه مرجع سلامت آزمایشگاه مرجع سلامت اداره مدیریت آزمایشگاه های بهداشتی.

❖ **کلا چند نفر پرسنل دارید و وظایفشان به چه صورت است؟**

◀ **دکتر هومان روزبهی:** پاتولوژیست/قائم مقام اداره امور آزمایشگاه

◀ **دکتر شاهرخ رخشنده رو:** پاتولوژیست/کارشناس نظارتی

◀ **دکتر جمال الدین گهر نژاد:** دکترای علوم آزمایشگاهی / مسوول آزمایشگاه های بهداشتی استان-کارشناس نظارتی

◀ **دکتر قاسم خسروانی:** دکترای علوم آزمایشگاهی / رئیس آزمایشگاه رفرانس

◀ **دکتر محمد جعفر شرفا:** دکترای علوم آزمایشگاهی / مسئول صدور پروانه ها

◀ **دکتر فاطمه سادات امیرلطیفی:** پاتولوژیست / کارشناس نظارتی

◀ **سیما عالیشوندی:** کارشناس ارشد ایمنولوژی / کارشناس نظارتی

◀ **زهرا پرویزی:** کارشناس ارشد سلولی تکوینی / کارشناس اداره امور آزمایشگاه ها

◀ **راهله خاتمی:** کارشناس ارشد بیوشیمی / کارشناس بخش بیوشیمی آزمایشگاه رفرانس

◀ **محبوبه پیشوا:** کارشناس ارشد میکروبیولوژی / کارشناس بخش میکروب آزمایشگاه رفرانس

◀ **مهدی روشن نیا جهرمی:** کارشناس ارشد سلولی مولکولی / کارشناس مولکولار آزمایشگاه رفرانس

◀ **مهدی معدلی:** کارشناس علوم آزمایشگاهی / کارشناس نظارتی

آزمایشگاه مرجع سلامت در حال حاضر طبق بندهای زیر الزامی است :

♦ طراحی برنامه مدیریت ایمنی زیستی (تعیین مسوول ایمنی و اجرای شرح وظایف مربوطه)

♦ رعایت اصول کلی حفاظت و پیشگیری (طبق دستورالعمل های مربوطه) - تهیه وسایل حفاظتی کارکنان و نظارت بر نحوه استفاده از آن ها

♦ واکسیناسیون و بهداشت کارکنان

♦ مدیریت درمواردریختن مواد آلوده و یاشکستن ظروف حاوی مواد آلوده میکروبی و شیمیایی - اجرای روش استاندارد انتقال نمونه های عفونی

♦ فرآیند سترون سازی و ضد عفونی نمودن و بررسی صحت عملکرد آن - فرآیند نظافت و شستشو

♦ مدیریت پسماندهای عفونی و سایر پسماندها - ارتقاء کیفیت عملکرد آزمایشگاه های بهداشت محیط و حرفه ای -

ارتقاء وضعیت ارائه خدمات آزمایشگاهی مرتبط با سلامت شاغلین (طب کار)

♦ ساماندهی وضعیت انجام آزمایشات روزمره و تخصصی شاغلین (طب کار) طبق دستورالعمل تدوین شده با همکاری مرکز سلامت محیط و کار و آزمایشگاه مرجع سلامت

♦ ممیزی و پایش نحوه ارائه خدمات آزمایشگاهی مرتبط با سلامت شاغلین در آزمایشگاه های مجری برنامه انجام آزمایشهای طب کار با همکاری اداره امور آزمایشگاه ها و آزمایشگاه مرجع دانشگاه

♦ پشتیبانی آزمایشگاهی در شرایط بحران و ارتقاء عملکرد آزمایشگاه ها در شرایط بحران - تعیین و نگهداری تیم های آزمایشگاهی دانشگاهی جهت کار در شرایط بحران و آموزش آنها با همکاری آزمایشگاه مرجع دانشگاه و دفتر EOC دانشگاه

♦ پشتیبانی آزمایشگاهی در شرایط بحران و ارتقاء عملکرد آزمایشگاه ها در شرایط بحران - تعیین و نگهداری تیم های آزمایشگاهی دانشگاهی جهت کار در شرایط بحران و آموزش آنها با همکاری آزمایشگاه مرجع دانشگاه و دفتر EOC دانشگاه

♦ طراحی نظام ارجاع و مدیریت نمونه در آزمایشگاه های درگیر شرایط بحران با همکاری آزمایشگاه مرجع دانشگاه

♦ فراهم سازی منابع لازم جهت تهیه آزمایشگاههای موبایل (سیار) و آزمایشگاه های قابل حمل (پرتابل) و تجهیزات

❖ آیا فاصله آزمایشگاه های استان بر اساس معیار و فرمول خاصی است یا خیر؟ به طور کلی چند آزمایشگاه در استان وجود دارد چه تعداد خصوصی چه تعداد دولتی؟
خیر بر اساس فرمول خاصی نیست. به طور کلی چهار صد آزمایشگاه در سطح استان وجود دارد که حدوداً دویست آزمایشگاه خصوصی و ما بقی دولتی است.

❖ تجهیزات پزشکی و آزمایشگاهی در شهر و روستاهای دور و نزدیک چگونه است آیا با کمبود و ضعفی روبرو هستند؟

معاونت بهداشت خریدهایی در این مورد انجام داده است. برای سطح یک آزمایشات که در روستاها متمرکز شده است قسمت بهداشتی ما هم پیگیر این موضوع است که با توجه به طرح بیمه روستایی و پزشک خانوار روستایی، هماهنگی صورت گرفته و آزمایشات سطح یک تقریباً در همه ی روستا صورت می گیرد.

❖ مدیریت تجهیزات آزمایشگاهی دانشگاه به عهده اداره امور آزمایشگاه های استان است یا خیر؟
مدیریت تجهیزات آزمایشگاهی دانشگاه به عهده اداره ی امور آزمایشگاه ها و اداره تجهیزات پزشکی دانشگاه است.

❖ آیا اداره امور آزمایشگاه ها در سیاست گذاری های کلان نقش محوری دارد یا خیر؟
بله تمام پیشنهادات توسط اداره ی ما صورت می گیرد.

❖ ضمن تشکر از وقتی که در اختیار ما قرار داده اید، در پایان اگر نکته ای هست که نیاز به اطلاع رسانی است بفرمایید؟
مشکلاتی که متأسفانه بیشتر در آزمایشگاه ها وجود دارد مربوط به عدم همخوانی تعرفه مواد مصرفی است که امیدواریم کنترل و رفع شود. همچنین عدم تخصیص بودجه ی مناسب برای خرید تجهیزات به خصوص بعد از طرح تحول نظام سلامت که به صورت عمده وجود دارد.

❖ زهرا قره چاهی: کارشناس آزمایشگاه/کارشناس اداره امور آزمایشگاه ها

❖ محمدرضا پاک نژاد: کارشناس ارشد بیو شیمی/ کارشناس نظارتی

❖ فاطمه کرمی: کارشناس علوم آزمایشگاهی/کارشناس نظارتی و صدور پروانه ها

❖ لیلاحیدری: کارشناس ارشد میکروبیولوژی/کارشناس نظارتی

❖ احمد دهقان: کاردان مدارک پزشکی/امور اداری

❖ کبری محمدی: کاردان علوم آزمایشگاهی/کاردان آزمایشگاه رفرانس

❖ سمیه سهیلی: کاردان علوم آزمایشگاهی/کاردان آزمایشگاه رفرانس

❖ محسن اکبری: کاردان علوم آزمایشگاهی/کاردان آزمایشگاه رفرانس

❖ وضعیت اجرایی آزمون های کنترل کیفی و کالیبراسیون به چه شکل است؟
اجرای آزمون کنترل کیفی به صورت آماده تهیه می شود. کار ما این است که این نظارت به طور کامل انجام شود.

❖ تعامل امور آزمایشگاه با مدیریت بودجه دانشگاه به چه صورت است و نیازسنجی چگونه است؟
ما نیازها را به معاونت اعلام می کنیم آنها با مدیریت بودجه دانشگاه به طور مستقیم تعامل دارند که یا به صورت موردی یا تجمیعی تصمیم گیری می شود.

❖ چه پیشنهاداتی برای منسجم سازی فعالیت های مدیریتی تجهیزات دانشگاه دارید؟

اگر مدیریت خرید تجهیزات به صورت قدرتمند و منسجم صورت بگیرد، قیمت کمتری برای خرید تجهیزات پرداخت می شود و این به میزان بودجه ای که در اختیار دانشگاه قرار می گیرد بستگی دارد. چنانچه بودجه ای به دانشگاه تعلق گرفت، به جای آنکه در طول دو سال خریدها صورت گیرد، خریدها به صورت متمرکز و یکجا انجام شود تا با قیمت کمتری در اختیار دانشگاه قرار بگیرد. بهتر است خریدها به صورت هیات امنایی و یا به صورت تجمیعی صورت گیرد.